

**LA SEPARACIÓ ENTRE
LA MÚSICA I EL LLENGUATGE**

David Bueno
i Torrens

Professor i investigador de genètica
de la Universitat de Barcelona

Gens, humans i rock

El *rock'n'roll*, un dels estils musicals més influents del segle XX, es va gestar als EUA durant la dècada de 1940 a partir del blues, el *rhythm'n'blues* i el country. Jo el vaig descobrir de forma conscient el 1979, quan tenia 14 anys. I el seu ritme em va captivar tant les neurones que continua sent el meu estil musical predilecte, amb el qual identifico bona part de les meves emocions.

LA MÚSICA, COM EL LLENGUATGE, és una característica universal de totes les societats humanes. El primer instrument musical de què es té constància és una flauta d'os de cigne trobada a Geissensklösterle, al sud d'Alemanya, que va ser feta i utilitzada fa 36.000 anys pels primers pobladors europeus de la nostra espècie, els *Homo sapiens*. No s'han trobat instruments musicals fabricats per homínids ancessors nostres, però això no vol dir que no utilitzessin la música. De fet, es considera que el llenguatge i la música tenen un origen evolutiu comú a partir d'una única forma de comunicació ancestral semblant al rap, un estil musical que es caracteritza per ràfegues breus i reiteratives que emfatitzen rimes nodrides d'efectes onomatopèics i conignes, i que es complementa amb provocatives escenificacions.

LES PROVES D'AQUESTS ORIGEN COMÚ són diverses. D'una banda, la música i el llenguatge comparteixen una característica bàsica, atès que ambdós empen un sistema jeràrquic combinatori que permet generar un nombre infinit d'expressions a partir d'un nombre limitat i finit d'elements –tons i paraules respectivament–. Tanmateix, els dos sistemes de comunicació porten associat un moviment gestual del cos que transmet informació extra a l'oient i complementa el significat global.

BIOLÒGICAMENT S'HA VIST QUE LA MÚSICA i el llenguatge comparteixen un bon nombre de xarxes neurals. Aquesta correspondència, però, no és del tot estricta, atès que determinades lesions cerebrals afecten només la capacitat de parlar sense alterar per res la capacitat musical, i a l'inrevés. És com si a partir d'un sistema biològic ancestral únic de comunicació homínida que inclogués ritmes, algunes paraules i moltes gesticulacions, haguessin sorgit el llenguatge oral i el musical, cadascun amb les seves pròpies particularitats, amb la pròpia base biològica ineludible. Tots dos sistemes tenen, a més, una clara base genètica, com demostren, per exemple, les troballes fetes sobre el gen

GUILLEM CIFRE

“Es considera que el llenguatge i la música tenen un origen evolutiu comú a partir d'una única forma de comunicació ancestral semblant al rap, un estil musical que es caracteritza per ràfegues breus i reiteratives”

FOXP2, relacionat amb la capacitat de la parla i que vaig esmentar al meu darrer article (AVUI, 25/12/07), i una alteració genètica anomenada amúsia congènita que provoca sordesa a les notes musicals però no a les paraules.

AQUESTA FORMA DE COMUNICACIÓ PRIMITIVA, anterior a la nostra espècie, presentaria un fort paral·lelisme amb la manera particular amb què els adults parlem als nens petits, una forma de parlar coneguda com a LAN (llengua adaptada als nens). El LAN es caracteritza per un to més elevat i una major variació tonal, una major gesticulació i ús d'onomatopèies, i una exageració de les pauses i les vocals, fet que confereix a les frases un ritme molt més marcat, una cantarella explícitament musical. Curiosament, l'anàlisi comparatiu del LAN i la maduració de les xarxes neurals associades al llenguatge indica que aquestes es construeixen sobre les xarxes neurals musicals, o bé les reproduïxen.

ÉS MOLT POSSIBLE QUE LA SEPARACIÓ GENÈTICA i neural de la música i el llenguatge hagi estat clau per a la nostra supervivència evolutiva, atès que ha permès una major diversificació de les habilitats de comunicació. Així, el llenguatge s'ha pogut especialitzar en la tramesa d'informació, la base de l'enorme progrés social, científic i tècnic únic de la nostra espècie, esdevenint la força de canvi més poderosa. La música, en canvi, s'ha especialitzat en l'expressió d'emocions i en la forja d'identitats de grup, esdevenint una eina molt poderosa alhora de provocar i compartir emocions, incloses les religioses i grupals. Les nades que hem cantat aquests dies i els himnes –o les cançons que hem convertit en les senyes d'identitat més diverses– en són un bon exemple. Sense aquesta separació, emocions i informació anirien, molt probablement, unides de forma indestruïble, com molt probablement feien els nostres ancessors. No té res d'estrany, atès que la comunicació més bàsica de tots els mamífers és inherentment emotiva.

AL DARRER ARTICLE EM PREGUNTAVA de forma retòrica si els neandertals explicaven contes als seus fills. Del que si que podem estar quasi segurs, però, és que els cantaven cançons. És possible que mai sapiguem com eren, però les emocions que els transmetien devien ser molt semblants a les nostres. És el que ens fa humans, no només homínids. Per tant, de la mateixa manera que no hem de renunciar mai al nostre idioma, tampoc ho hem de fer a les nostres expressions musicals.